

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Tilläggsblad N:o 3

till Tidskrift för Hemmet

20:de årg.

Rikedomens bryderi.

Hvad skall Stockholm göra med sina opåräknade millioner?

»Om de goda damerna ändå ville låta bli att framträda som samhällsförbättrare så skulle det vara bra mycket treffigare», yttrade en gång en af skapelsens älskvärdaste herrar under ett samtal om möjligheten att förekomma bostadsnöden bland de fattiga. Om vi nu handla i strid mot denna fromma önskan och sålunda befara att hota den älskvärdes och hans liktänkande bröders trefnad, så sker det ej utan hjertklappning och en viss grad af sjelfförebåelse. För att emellertid, så vidt möjligt, skona »trefnaden» och sona den förbrytelse, som gömmer sig i afsigten med denna lilla uppsats, vilja vi söka göra vårt framträdande så »sannt qvinligt» som möjligt, i det vi öppet erkänna att den makt, som drifver oss att tala, är en af dem, för hvilka hvarje Evas dotter af ålder ansetts böra böja sig, nämligen *nyfikenheten*, samt att den vishet på hvilken vi göra anspråk inskränker sig till en äkta qvinlig *frågvishet*. Det är nämligen endast och allenast i form af *frågor*, skärpta af den smula »Mutterwitz» som möjligen kan stå oss till buds, som vi erna gifva luft åt vår anborna nygirighet, hvarefter vi pligtskyldigast lemna svaret åt dem som vederbör.

Den fråga, hvarmed vi i dag göra början — ty hvem vet om detta är sista, om det ock skulle vara första gången vi

taga oss friheten att gifva luft åt detta slags nyfikenhet — är denna:

Huru skall hufvudstaden använda de opåräknade millioner, hvilka börjat att från den nyorganiserade utskänkingen af spritvaror tillflyta dess kassa?)*

För att finna svaret gäller det först att utforska källan till dessa millioner och profva hennes halt. Vi fråga då: heter källan *krog* eller *kafé*, *näringsställe* eller *hotel*? Är hon till sin halt blott »*enkelrenad vara*» eller så kallad »*förädlad*», jämförlig med simpel finkel eller med fin fin punsch?

Rent ut taladt: härflyta våra millioner ur *millionärernas* eller *proletärernas*, ur rike mans eller fattig mans ficka?

Är svaret funnet, så blir nästa fråga denna: I hvad mån skola ursprunget och arten af de tillgångar, som så oväntadt riktat oss, inverka på vårt, d. ä. våra fullmäktiges, sätt att använda dem? Skall man härvid följa grundsatsen: »lika för lika» eller tvärtom?

Antaget att vi hafva blott med »*enkelrenad vara*» att göra: skola vi — *helt enkelt* — använda den för *renande* ändamål på de områden, från hvilka den härflyter, eller skola vi med långsammare, soit disant förädlande processer göra den njutbar för finare konsumenter? För att taga några exempel: Skola vi med våra opåräknade millioner förvandla de gamla fattigdistrikten till rika, fashionabla stadsdelar, genomkorsade af luftiga esplanader? Eller skola vi blott förvandla dessa distrikt, från osunda och osnygga tillhåll för nöd och last, till snygga och sunda arbetarkolonier; leda rent vatten och ren luft äfven till dessa vanlottade trakter; dränera, planera, plantera, förse dem med badhus och tvätthus m. m.? Skola vi, enligt kloke

*) Sedan hufvudstaden äntligen följt landsortsstädernas exempel och öfverlåtit all utskänking af spritvaror åt ett klokt organiseradt bolag, har detta bolag *månadligen* öfverlemnadt åt stadens myndigheter 200,000 kronor *utöfver* det belopp som i beräkningarne för bolagets verksamhet upptogs.

mäns råd, upplåta tomter i stadens utkanter att på billiga vilkor bebyggas och odlas af arbetare och deras familjer, och sålunda förvandla löst folk till bofast, tärande medlemmar af samhället till närande? Skola vi upprätta skolor, boksamlingar och läsesalar för smått folk eller för stort, för lärda eller olärda? Skola vi uppföra sjukhus och bilda sjuksköterskor för så väl rika som fattiga? Skola vi anlägga förlusteställen eller arbetsinrättningar, danssalar eller lärosalar, fängelser eller räddningshem? Skola vi sätta millionerna i omlopp på »fåfångans marknad» eller der hvarest hvarken rost eller mal för-tära dem?

Eller kan det möjligen förhålla sig med oss som med »gubben och gumman», om hvilka sagan förtäljer att de af ett vänskapligt troll erbjödos att uttala tre önskningsar, hvilka alla skulle uppfyllas, men önskade så illa att de måste sluta med att begära att blifva qvitt allt hvad trollet skänkt dem?

Frågan blir då: skola vi använda trollkraften af våra millioner helt enkelt till att söka bli af med dem — mot-arbeta deras flöde — småningom uttorka deras källa?

Vore det kanske ett fint statsekonomiskt schackdrag att »lura» oss sjelfva på en inkomstkälla, som hotar att stiga ända till öfversvämning? Eller — för att lemna bildspråket:

Böra vi placera våra opåräknade millioner så, att de försäkra oss mot framtida öfverskott å skatten på våra egna dårskaper och laster?

Härmed hafva vi för tillfället uttömt vår frågvishet och sluta med ett blygsamt

O. s. a.

Om ordnade lekars införande vid elementar- skolor för gossar.

(Rapport afgifven af kapten L. M. Törngren efter studieresor företagna med statsunderstöd, så väl i utlandet som inom Sverige.)

Till Herr Statsrådet och Chefen för Kongl. Ecklesiastik-
Departementet.

Då jag härmed värdsamligen öfverlemnar den mig affordrade beskrifning samt plan för tillämpning af de lekar, hvilka kunna införas vid landets elementarläroverk och annorstädes, och der möjligen vidare utvecklas, så finner jag mig befogad att derförut sammanställa de förhållanden, som enligt min öfvertygelse härpå hafva ett mera väsentligt inflytande.

Den fysiska uppfostran, eller den egentliga helsovården, i uppväxtåren är under nuvarande tillstånd — i allmänhet taladt — nästan uteslutande öfverlemnad åt den spänstighet, hvaraf naturens egen förmåga och skapande kraft är i besittning. Det är en temligen allmän åsigt, att den uppfostran, som en högre civilisation och andra bidragande förhållanden i vårt fädernesland medföra, icke är egnad att ur sina händer lemna mannen i alla afseenden så fullständig och kraftig, som man på grund af vår folkstams framstående egenskaper skulle kunna hafva anledning hoppas. Man har visserligen såsom ett godt tecken för skolan hört framdragas, att de rådande sjukdomsanlagen och deribland allmän svaghet visa sig mindre i dess öfre klasser; men detta är enligt en sakkunnigs utsago endast ett bevis på »den sig utvecklande organismens växande kraft». Att förhållandet i detta afseende är så ofördelaktigt i skolans lägre klasser, torde åter vara bevis på dålig och klemig vård i hemmen, och till en del ärfda sjukdomsanlag. Den mindre goda vården i hemmen kan icke gerna bero af annat än brist på förstånd eller medel till att sätta en god vilja i verkställighet. — Om förhållandet verkligen är sådant, som det här

antydde, så tyckes häri ligga svaret på den viktiga frågan, huruvida skolan hos oss uteslutande bör anses som en läroanstalt, eller ock vara en uppfostringsanstalt i ordets vidsträcktaste mening. Skolan måste då å sin sida inrätta sig så, att hon tillgodoser sina skilda åldrars olika fordringar. Hon sluter inom sig tio-åringen så väl som tjugo-åringen; bådas behof måste tillfredsställas. —

Ett friskt barns verksamhetsbegär gifver sig uttryck i lek. Lekar hafva också sedan äldsta tider ordnat sig sjelfva, och hafva likasom sagan gått i arf från slägte till slägte. Der omständigheterna ställa alltför stora hinder i vägen för lekens öfvande, riktas ungdomens verksamhetsbegär åt annat håll, och den verkliga leken dör ut. Inbillningen blir då allt mera de ungas ganska opålitliga vägvisare. Att förhållandet är sådant i vårt land, utgör numera grundad anledning till icke ringa oro hos hvar och en, som med kärlek blickar upp till våra förfäders hugstora mandom. Återupplifvandet af den sedan gammalt här i landet öfvade leken är icke så lätt som det synes vara. För att allmänt få den fria leken i gång, måste inflytandet af ofvan vidrörda förhållanden i möjligaste mån undanrödjjas. Dertill fordras mångas gemensamma, välvilliga ansträngningar, företrädesvis från skolans målsmäns sida. Dessutom fordras bistånd af de förtroendemän, som hafva kommunens och statens angelägenheter sig uppdragna.

För leken fordras både tid och rum. Om leken skall kunna till något gagn införas och ordnas i skolan, så måste *tid* lemnas dertill på lämplig del af dagen, eller medan solen ännu står något så när högt, äfven under våra korta vinterdagar. Såvidt jag kan se, blir följderna här af, att en förändring af dagens indelning i och för skolans ändamål måste vidtagas. — Man säger, att den gamla sedens, för- och eftermiddags-läsning, återinförande skall möta oöfvervinnerliga hinder; trots att mången erkänner det rigtige i en dylik anordning. För närva-

rande läses det *i skolan* 5 timmar om dagen. Denna tid är något olika fördelad i olika skolor; i allmänhet börjar man icke före kl. 7 på morgon och fortsätter icke efter kl. 2 e. m. Två timmars afbrott till frukost anser man böra lemnas. Men denna s. k. fritid innefattar icke sällan gymnastik, sång o. a., så att mera än en timmes rast kommer icke ofta i fråga. Om afståndet till skolan är temligen stort, och frukosten skall förtäras i hemmet, så torde den blifva väl knapphändig, om än bättre än den som i skolan förtäres för s. k. frukostpenningar. Ungdomen har följaktligen sju timmar af dagen mera eller mindre upptagna af skolgången, utan att någon tid deraf kan egnas åt lek. — Efter de egentliga skoltimmarna är middagsmåltid ordnad i hemmen till kl. $\frac{1}{2}$, 3 eller 3. Intill denna sena timme af dagen har således ingen ordentlig måltid af skolungdomen blifvit intagen; och underligt är icke, om den friska då låter hungern förleda sig att förtära icke allenast mera än naturen behöfver, utan t. o. m. mera än han kan fördraga, eller om den svage förlorat lust att äta. Tiden närmast efter middagsmåltiden lämpar sig icke för lek, och nordens tidiga vinternatt lägger dessutom alltför snart hinder i vägen för att någon ordnad samfärd lek då skall kunna ifrågasättas. Ingen bör kunna förundra sig öfver, att den fria leken under sådana förhållanden ej mera återfinnes bland vår skolungdom. Den omständigheten, att ännu i en eller annan landsort någon liten lemning deraf förekommer, betyder för litet i det stora hela, för att man dervid skall kunna fästa afseende.

Huru tid skall kunna beredas äfven åt leken i skolan, blir sannolikt andras uppgift att föreslå; men jag anser mig nu oförhindrad att framhålla, huru saken synes för mig, samt huru leken lämpligt kan tillgodoses; och detta låter sig svårigen göra utan att vidröra tidsindelningen i sin helhet. Jag antager, att likasom nu läsningen *i skolan* skall räcka fem timmar. Lemnande åsido huruvida denna tid bör förkortas med

en timme, som i stället skulle användas till öfverläsning eller annat, tänker jag mig det nuvarande lästimmeantalet i skolan fördeladt från kl. 7 f. m. till 10 f. m. och från kl. 3 e. m. till 5 e. m. Härmed vill jag ingalunda hafva sagt, att icke en ännu bättre indelning af tiden är möjlig. Skälen för min uppfattning äro, att en tidig morgontimme är naturlig för det friska barnet, och har i alla tider varit prisad såsom den nyttigaste för det intellektuella arbetet. Ej heller vill jag afgöra, om tre timmars arbete i följd är nyttigt. Dylika frågor anser jag mig icke hafva att besvara. De vanliga uppehållen mellan timmarna förutsätter jag bibehållas. Tiden från 10 till 11 f. m. bör användas till den dagliga gymnastiken, från kl. 11 f. m. till 2 e. m. lemnas till hemmet. Derigenom blir handverkarens barn i tillfälle att kl. 12 få intaga middagsmåltid med sina föräldrar, och andra barn få då tillfälle till en ordentlig måltid, som på grund af förrättadt arbete och tid är fullkomligt påkallad, samt bör till sin verkan vara långt mer återställande än nuvarande förhållande. Derefter finnes tid till handaslöjd, ifall tillfälle i öfrigt derför kan beredas, eller till musik o. a. äfvensom att före kl. 2 ytterligare genomögna en lexa till kommande eftermiddagsundervisning. Tiden emellan kl. 2—3 e. m. anser jag böra egnas åt den fria leken; och under den timmen bör skolungdomen hafva skyldighet att närvara på lekplatsen, hvarest lämpliga anordningar böra vara vidtagna för att gifva alla tillfälle till den ena eller andra leken. Tiden emellan kl. 3—5 e. m. anslås till lästimmar, och tiden derefter för hemmet, lexläsning m. m. De invändningar, som jag mot en dylik fördelning af tiden har förnummit, mena, att derigenom lemnas åt ungdomen att bestämma öfver för liten tid i en följd, samt att de unga sjelfva häremot skulle hafva mycken ovilja. I afseende på den första invändningen, anses just detta af andra som en nödvändighet till ungdomens eget bästa. »Öfverlemna ynglingen ej allt för lång tid åt sig sjelf», så

låter det från ett håll, »sysselsätt honom hela dagen och ställ så till att han är sömnig och trött då han i god tid på aftonen går till hvila.» Sådan är åsigten i England. Der anses detta tillvägagående såsom det enda verksamma medlet mot tidig utsväfning af ett eller annat slag. Möjligen skall man äfven anmärka, att härigenom gifves för liten tid till det under nuvarande förhållanden nödvändiga hemarbetet, men mera än tre till fyra timmars dylikt arbete för äldre gossar torde icke böra begäras. Tillsammans med de fem lästimmarna i skolan blir detta åtta till nio timmar. För tio- och tolfåringen torde kl. 9 e. m. vara den senaste sängtiden, och senare än kl. 6 f. m. borde dessa icke stiga upp. — Man tror möjligen, att skyldigheten af närvaro på lekplatsen skulle menligt inverka på sjelfva saken. Det är väl möjligt, att fallet skulle blifva sådant med en eller annan till en början; men för det stora flertalet skulle tvånget sannolikt endast blifva ett medel att öfvervinna sjelfva tröghetsmomentet, och väl komma på lekplatsen skulle de helt visst snart gripa verket an, och kanske draga de omöjliga med sig. Jag har här endast velat framkasta en möjlighet för indelningen af dagen. Ett är mig tydligt: att icke för mycket *kan göras* för ungdomens kraftiga tillväxt och harmoniska utveckling, samt å andra sidan, att icke för litet *får fordras* af den ungdom som staten ger kostnadsfri undervisning. Enligt min uppfattning kunde hvarjehanda fordringar i afseende på lefnadssätt och helsans vårdande med skäl ställas på densamma. En kort och lättfattlig under rättelse, som i sig upptog hvarjehanda meddelanden i afseende på måltiderna, nattsömnen, rumvärmen, klädseln, bruket af kallt vatten för friska (»afrifningarna»), hemgymnastiken, undvikandet af förkylningar o. s. v. skulle helt visst bland föräldrar och målsmän såsom en välkommen rådgifvare synnerligen väl upptagas, samt i väsentlig mån bidraga till goda vanors utdanande, hvilka på så sätt småningom skulle inkomma

i allmänna medvetandet. Rigtiga och sunda vanor äro sannolikt det enda säkra medlet för en allmän god helsa. Det skulle vara af utomordentlig nytta att tidigt bibringa ungdomen den uppfattningen, att det är en skyldighet att värda sin helsa. En förbättrad och kraftigare helsa medför ett lifligare sinne; och dermed skall helt visst hågen för den fria leken återkomma.

En timmes lek dagligen bör icke förhindra dem, som vilja, att äfven på annan fristund, öfver hvilken de sjelfva bestämma, på lekplatsen sammanträffa. Ingen torde å andra sidan säga, att en timmes lek dagligen är för mycket. Jag föreställer mig att tidens bestämmande till en timme skall förebygga hvarje öfverdrift. Dock bör icke denna bestämmelse förhindra en eller annan ledig eftermiddag, då längre tid i följd kunde gifvas åt lek. Kommer leken riktigt i gång, så är väl äfven sannolikt, att den medför mången täfpling i inhemsk anda, och sådana tillfällen skola kräfva mera än en timme. Vid täfplingars anordnande är nödvändigt att noggrannt begränsa desamma, isynnerhet från all enskild täflan, särskildt egnad att framhålla individen. Det var den individuella prisbelöningen som gaf dödsstöten åt allmänna bruket af kroppsöfningar i Grekland.

Lekens fördelaktiga inflytande för karaktersbildningen såväl som för den kroppsliga utvecklingen hör man ingenstädes bestridt. Tvärtom förnimmer man från somliga, som om leken kunde och borde sättas i stället för den ordnade gymnastiken. Jag tror visst icke, att detta med någon fördel låter sig göra. Men redan för länge sedan har lekens betydelse blifvit beaktad från den gymnastiska sidan här i landet. Den svenska gymnastikmetodens genialiske skapare yttrar om gymnastiska lekar: »Att utesluta sinnesförströelser ifrån gymnastiska kretsen och endast inbjuda det trumpna arbetet och det strängt beräknade lärdomsnitet, detta är att döda gymnastikens anda.» Sedan

den tiden detta skrefs har emellertid leken allt mera och mera försvunnit. Skolgymnastiken har först på senare tider fått någon allmännare tillämpning i våra elementarläroverk, ehuru ännu med alltför liten tid för att kunna gifva något tydligt bevis på sitt inflytande. En half timme dagligen eller en timme hvarannan dag gör icke tillfyllest, isynnerhet när man betänker, att öfversta klassen, hvilken otvifvelaktigt är mest i behof af ordnad rörelse, icke gymnastiserar alls, utan blott fäktar tvenne gånger i veckan. Ehuru detta såväl i ena som andra fallet påtagligen är för litet, så anses gymnastiken likafullt hafva visat ett välgörande inflytande, enligt i detta afseende fullkomligt samstämmiga rapporter från läroverkens rektorer. Ännu torde emellertid vara svårt att med någon bestämdhet kunna säga hvad inflytande gymnastiken haft på skolans *stora flertal*. Men der den dagligen återkommer i tillräckligt starkt mått, och rörelserna varit ordnade i enlighet med den följd, som är antagen vid Gymnastiska Central-Institutet, samt der man fäst tillbörligt afseende på en temligen noggrann stegringsföljd i rörelsebehandlingarnas förändring, der har gymnastiken enligt erfarenheten, äfven under i öfrigt icke gynsamma förhållanden, visat särdeles godt resultat, icke allenast genom utvecklade kroppskrafter, utan äfven genom en hårdigare helsa, som ger sig tillkänna i ett lifligare sinne, högre färg, starkare hull, god hållning och ett godmodigt umgänge kamrater emellan. För att gymnastiken skall gifva hvad man med visshet vet densamma kunna åstadkomma, så bör dertill lemnas mera tid, än som för närvarande är fallet. I sådan händelse anser jag $\frac{3}{4}$ timme för de tre lägsta klasserna, för de öfriga en timme dagligen vara minimum. Daglig gymnastik har sedan lång tid tillbaka varit förordad från den gymnastiska sidan. Det enda fullt verksamma medlet att dessutom befordra ett godt inflytande på uppfostran af gymnastiken, torde vara att bättre än hittills skett qualificera gymnastik-

lärarna i sin helhet, genom att fordra fullständig pedagogisk kurs vid genomgåendet af Gymn. Central-Institutet för att kunna erhålla gymnastiklärarebefattning vid rikets elementarläroverk. Enligt nu gällande stadgas 52 § berättigar äfven den militära kursen till erhållande af dessa platser. — Så önskvärdt det än är att vid gymnastikundervisningen icke gå miste om det militära elementet, lika nödvändigt är, att lärarne må besitta så stor vana och kännedom som möjligt att leda *ungdom*; och fullt ut så nödvändigt är, att de hafva till sitt förfogande en så stor kunskap som möjligt om rörelser. Det är just inhemtandet af dessa nödvändiga lärareegenskaper som åtskiljer de båda f. n. lika berättigande kurserna, den pedagogiska och den militära kursen vid nämde institut.

Den s. k. pedagogiska gymnastiken är såsom korrektiv visserligen det mest verksamma medel, antingen det är fråga om en genom missuppfattade välvilliga omsorger bortklemad ungdom, eller en genom fattigdom och brist förkrympad natur, som skall danas att ställas i främsta linien, när det på allvar blir fråga om landets värn. Gymnastik således, då det gäller att återställa eller att under utvecklingsåren ersätta, hvad som hvarjehanda tidsförhållanden hämma eller förhindra. Men till gymnastiken, som utvecklar kroppens krafter och ställer dem i viljans tjänst, sällar sig i ungdomsåren naturligen leken, som kommer de vunna krafterna att användas af den oskyldiga glädjen. »Sann glädje är, likasom sann vinst, alltid en fredsmäkling emellan det andeliga och kroppsliga.»*)

Att på en gång i alla skolor försöka införa ett visst antal gifna lekar, skulle sannolikt vid utförandet visa sig vara förmätet tänkt. Häri bör dock icke ligga något hinder för att genom anordningarna i öfrigt inom skolan möjliggöra lekarnas införande. Törhända skall leken endast derigenom komma af

*) Ling.

sig sjelf, när tillfället för densamma är gifvet, i hvilket fall man blott hade att vårda sig derom. Härigenom skulle möjligen i olika trakter af landet uppstå olika lekar såväl till form som innehåll. Troligt är icke, att det skall kunna blifva lika öfver allt. Olika naturförhållanden och luftstreck komma att hafva sitt inflytande. Man bör, som mig synes, i några skolor försöka att införa just de lekar, som man i alla afseenden anser lämpliga. Om detta lyckades, så vore skäl i att, med stöd af den erfarenhet, man härigenom förvärfvat, göra samma sak med de öfriga skolorna, isynnerhet der lekar icke lyckats vinna inträde, oaktadt tillfälle dertill blifvit gifvet.

Hvad lekplatserna angår, är det knapt möjligt att bestämma ett minsta mått för dem, utan blir man i det afseendet hänvisad till hvad som synes behöfligt. Skulle ungdomen verkligen blifva betagen af leklust, så blir ingen plats, som kan lemnas den, för stor. Det kan uppgifvas huru stor plats, som ungefär åtgår till den ena eller andra leken, men att sedan vid utförandet försöka inpassa lekarna emellan hvarandra, för att begagna allt utrymme, är så föga öfverensstämmande med lekens natur, att man sannolikt deri skall misslyckas. Leken fordrar isynnerhet utrymme; och innan den gjort sig hemmastadd, vore det icke klokt att hafva lekplatsen för långt aflägsen från skolan. Den bör vara väl torrlagd och om möjligt gräsbevuxen.

De redskap, som äro behöfliga för de olika lekarna, kunna i allmänhet erhållas i Sverige. Möjligen skulle det vara skäl uti att från England införa några bågar med pilar och andra tillbehör, samt ett par kastspjut, hvilka skulle tjena som mönster. Jag föreställer mig, att man på olika ställen inom landet lätt skall få i gång en dylik tillverkning. Skulle det visa sig att vi icke hafva nog spänstiga träslag för bågarna, så skall sannolikt stål i detta fall kunna ersätta trä.

Till en början torde det blifva nödvändigt, att läroverken

förskaffa en del af redskapen; och måste de då äfven uppdraga åt lämpliga personer att hafva öfverinseende såväl öfver redskapens vård som gifna föreskrifters uppfyllelse. Det är svårt att bestämma någon viss person, hvars ställning skulle göra till en skyldighet för honom att öfva detta öfverinseende. För en framtid borde denna person blifva gymnastikläraren, men t. v. bör väljas den, som frivilligt och af intresse åtager sig saken. Till hans hjälp kunna utväljas lämplige bland den äldre skolungdomen, som få hvar och en sitt område att svara för.

Bollar, bollträn och hvarjehanda småting, som för lekar kunna vara behöfliga, bör ungdomen sjelf förskaffa sig och underhålla; men en lämplig plats, i skolan eller på lekplatsen, hvari all redskap skall förvaras, bör skolan till handa hålla.

Lekarna äro mycket talrika och af mycket olika slag. Försök till deras indelning hafva icke uteblifvit. Rättast böra de kanske indelas i två stora hufvudgrenar: *Gymnastiska* och *icke Gymnastiska*, allt efter deras sammanhang med gymnastiken. De gymnastiska lekarna återigen kunna delas i *Pedagogiska* och i *Fria lekar*; de förra utgöras af sådana, som på grund af sin beskaffenhet måste ordnas och ledas af lärare för att blifva någonting af, d. v. s. de fordra »att läraren tager hand om dem».

De fria lekarna kräfva lika bestämda förfaringssätt som de föregående, men deras natur är sådan, att de bära disciplinen inom sig sjelfva. En gång komma i utöfning, behöfva de ingen öfverordnad ledare. Ungdomen leder dem sjelf, hvilket dock icke hindrar de äldre att med de unga deri deltaga.

Den andra stora hufvudgrenen af lekar upptager allehanda andra såsom sittlekar, sånglekar m. m.

Det torde böra sägas, att dessa olika slag af lekar stundom äro ganska svåra att i afseende på sitt slag åtskilja. De här

nedan anförda tillhöra egentligen de *fria*, men en och annan kan äfven hänföras till de s. k. *Pedagogiska*.

Så långt rapporten. Derefter meddelar förf:n en utförlig beskrifning på 15 olika svenska lekar, lämpliga att upptagas bland skolorndomen, hvilka beskrifningar utgifna och försedda med upplysande illustrationer borde kraftigt främja den goda saken. Skulle en sådan åtgärd vidtagas, skola vi ej underlåta att för våra läsare omnämna densamma, hvaremot vi här måste inskränka oss till att blott anteckna de troligen i många orter välbekanta namnen på de 15 lekarna. *Red:n.*

1. *Pärkspelet.* (»Upprigtiga pärken» och »Puttpärken».)
2. *Bäddra boll.* (Mellan tvenne spelare eller ock mot vägg.)
3. *Väggpärk.*
4. *Långbo.* (Spring- och boll-lek med »bränning».)
5. *Kasta varpa.*
6. *Spjutkastning.*
7. *Skjutning med pil och båge.*
8. *Barlöpning.* (Tysk springlek mest lämplig för skolans äldre klasser, fordrar snabbhet och vighet samt skärper iakttagelseförmågan.)
9. *Hare och hund.* (Enl. engelsk metod ordnad som schnitzeljagt, med tillbehör af jagthorn, flaggor m. m.)
10. *Boll stå!* (Äfven kallad måndag, tisdag m. m.)
11. *Snöbollkastning.*
12. *Skridskoåkning.*
13. *Kälkbackåkning.*
14. *Bränna.* (Ett bollspel.)
15. *Långboll.*

Från de fattigas hem*).

En arbetare, boende i en stuga på någon af de kala bergsträckor som omgifva Stockholm, blef en dag, då han tillfälligtvis biträdde en kamrat, illa skadad af svafvelsyra. Då såren, efter långvarigt lidande, blifvit läkta, befanns i hudverksamheten hämmad, hvaraf följde ständig ohelsa. I stor fattigdom höllo dock man och hustru troget ihop det lilla hemmet och uppförde i mycken kärlek, tukt och ordning sina sex barn. Var luften i den öfverbefolkade och fuktiga kammaren ej alltid den bästa, och lemnade renligheten stundom något att önska, i den långt från vattenledningen och några hundra fot öfver sjön belägna stugan, så låg det i sakens natur, ej i bristande sinne för ordning och renlighet. Hvad som brast i yttre trefnad fick kärleken ersätta, och den svek icke ens då när det gälde att dela med sig äfven åt andra. När hos grannarne en svår tyfusepidemi utbröt, tog den fattiga familjen till sig ett sjunde barn, en liten gosse, hvars moder skördats af febern. Kort derefter rymde gossens fader. De behjertade makarne behöllo den lille främlingen bland sina egna barn och gäfvö honom samma ömma omvårdnad som dessa åtnjöto. Under några månader understöddes de af fattigvården i detta sitt barmhertighetsverk; men då de ej kunde uppgifva faderns vistelseort, vägrades deras ansökan om understöd, med tillägg att »de kunde lemna barnet der de tagit det».

På hustruns fråga till mannen hvad de nu skulle göra, svarade han: »Bryt du kakan i flera bitar!» Den lille främlingen hade blifvit dem lika kär, som deras egna och det föll dem

*) Från skyddsfruar, rotmän och andra arbetare på fattigvårdens område hafva vi insamlat några enkla skildringar af de fattigas hemlif, hvilka här meddelas till väckelse, varning, jämförelse och efterdöme för så väl gifvare som njutare af lifvets öfverflöd.

icke in att öfvergifva honom, men kakan måste slutligen brytas i så många delar, att den blef otillräcklig för dem alla. Det var ej klokt; men klokheten och barmhertigheten följas ej alltid åt. Nu har mannen erhållit fast arbetsplats och bostad inom en mekanisk verkstad. Hans beständiga sjuklighet inknappar dock arbetstiden, och till följd deraf arbetslönen. I början af hvarje hyreskvartal afdrages hyran af veckopenningen, och det har funnits veckor, då dessa 9 personer haft endast 2 kronor i behåll till mat och ved under 7 dagar. Vid ett sådant tillfälle sade en gång äldste gossen i det han tömde en stor skål vatten: »Jag dricker, mamma, så jag blir så mätt, så mätt.»

Till sina arbetsgifvare står mannen i stor tacksamhetskuld, att de ej för yngre och friskare krafter afskedat honom; men oaktadt den ytterligaste sparsamhet och stor ordning, är det ej gerna möjligt annat än att familjens matordning skall stå på gränsen af svältkur, hvarom barnens klena utseende noggsamt vittnar. Den lille fostergossen har nu fått plats på frimurarebarnhuset. Men vid de egyptiska köttgrytorna der, och den förträffliga vården i öfrigt, längtar han dock efter »Pappa och Mamma» och föräldraömheten i det utfattiga fosterhemmet, der han i fem år delat ljuft och ledt med de egna barnen.

Innehåll: *Rikedomens bryderi* sid. 1—3. *Om ordnade lekars införande vid elementarskolor för gossar* sid. 4—14. *Från de fattigas hem* sid. 15—16.